

بازشناخت مولفه‌های همبستگی اجتماعی در طراحی شهری

علی‌رضا صادقی^۱، سهند لطفی^۲، امید باقرزاده^۳*

۱- استادیار بخش شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز، شیراز، arsadeghi@shirazu.ac.ir

۲- استادیار بخش شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز، شیراز، slotfi@shirazu.ac.ir

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز، شیراز، omid.bz19@gmail.com

چکیده

اهداف و مؤلفه‌های عام طراحی شهری، در سطوح مختلف به طراحی و گسترش اجتماعات محلی و یا باهمستان‌ها تأکید می‌کنند. اجتماع‌پذیری، از مهم‌ترین عوامل مطلوبیت‌سنجی فضاهای شهری به حساب می‌آید که بر این نکته تصریح دارد که یک محیط مطلوب به طور یقین، مورد استفاده و کاربری اجتماعی قرار می‌گیرد. از جمله مفاهیم کلیدی و برجسته در مطالعات اجتماعی و جامعه‌شناختی، مفهوم همبستگی اجتماعی است که یکی از پیش‌نیازهای مهم در رسیدن به پایداری اجتماعی به عنوان یکی از جنبه‌های کلیدی توسعه پایدار است. از این‌رو این تحقیق بر آن است با استفاده از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و شیوه‌های مرور متن و منابع در بستری از مطالعات کتابخانه‌ای به شناخت مولفه‌های همبستگی اجتماعی در طراحی شهری بپردازد. با بررسی ادبیات نظری طراحی شهری، شاخص‌هایی که بر همبستگی اجتماعی تأثیرگذارند شناسایی شده، سپس با تجمیع و سازماندهی این شاخص‌ها، هر شاخص در زیر مولفه‌ای به نسبت کامل و جامع متناظر آن دسته‌بندی می‌شود. مولفه‌های متفاوت همبستگی اجتماعی در طراحی شهری شامل کیفیت عرصه همگانی، قابلیت شخصی‌سازی فضا، حس محله، ایمنی و امنیت، هویت کالبدی، کیفیت قرارگاه‌های رفتاری، همه‌شمولی و راحتی و آسایش است.

واژه‌های کلیدی: همبستگی اجتماعی، طراحی شهری، طراحی باهمستان، پایداری اجتماعی

۱- مقدمه

توسعه پایدار به عنوان یکی از مهمترین مسائل در گفتمان سیاسی چند دهه گذشته مورد توجه قرار گرفته است و شامل سه جنبه کلیدی پایداری اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی است. پایداری اجتماعی اغلب در طرح‌های توسعه نادیده گرفته می‌شود در حالی که بر جنبه‌های محیطی و اقتصادی اغلب تمرکز می‌شود. همبستگی اجتماعی، سنت‌های فرهنگی، انسجام اجتماعی، تعامل اجتماعی و غیره، عوامل مهمی برای پایداری اجتماعی هستند [۱]. بنابراین، جامعه منسجم اجتماعی، یکی از پیش‌نیازهای مهم برای پایداری اجتماعی و در نتیجه برای توسعه پایدار است.

همبستگی اجتماعی مهم است که بررسی شود زیرا به ایجاد رابطه، نه تنها در سطح فردی بلکه در یک سطح اجتماعی مربوط است. همبستگی اجتماعی به عنوان کاتالیزوری برای توسعه اجتماعی عمل می‌کند و کیفیت زندگی را از لحاظ ویژگی‌های جامعه‌ای، برابری، روابط و دیگر سرمایه‌های اجتماعی بهبود می‌بخشد [۲]. بر این اساس و با هدف بازشناخت مولفه‌های همبستگی اجتماعی در طراحی شهری، از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و از شیوه‌های مرور متن و منابع در بستر مطالعات کتابخانه‌ای استفاده می‌شود.